

ÓRAIUSÁG

ELOFIZETESI ARAK:
FELEVRE 14.40 PENGÓ — KÜLFÖLDRE 21.60 PENGÓ
NEGYEDEVRE 7.20 PENGÓ — KÜLFÖLDRE 10.80 PENGÓ
EGY HORA 2.40 PENGÓ — KÜLFÖLDRE 3.60 PENGÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:
DR. NADÁNYI EMIL

EGYES SZÁM ÁRA: HELYBEN, VIDÉKEN ÉS PÁLYA-
UDVAROKON 10 FILLÉR, AUSZTRIÁBAN 20 GROSCHEN,
JUGOSZLÁVIÁBAN 2 DINAR, FRANCIAORSZÁGBAN 50 CENT,
OLASZORSZÁGBAN 1 LIRA

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VIII, József-körut 9, I. em. Telefonszámaink: József 463—06, József 463—07, József 463—08, József 463—09

Nemzeti Színház és nemzeti kulturpolitika

Irta Herczeg Ferenc

Mire való a Nemzeti Színház?

Megnéztem a színház játérendjét, hogy választ keressek a kérdésemre és azt találok, hogy az utóbbi hetekben a *János vitéz*, Fedák Sári asszonnyal a címszerepben, dominálta a műsort.

A *János vitéz* fényes, szeretetreméltó és ígig-vevő magyar tehetség alkotása, a zenéjével tündöklő hidat épített a magyar pusztára és a legujabb városi nemzedék lelke közt. Fedák Sári pedig kivételesen eredeti és gazdag színpadi tehetség.

A daljáték, ha ezuttal nem is adott alkalmat arra, hogy az emberek megprohazmozzák a Nemzeti Színház jegypénztárát, mégis szép házakat csinált. A közönség tapsolt, mulatott, a színház pénzt szerzett, ami bizonyára ráfért és megörvendeztette a vallás- és közoktatásügyi minisztérium — a félhivatalos lapok költői nyelvén: „a kultúra legfőbb öréneke” — apai szívére.

Tehát mire való a Nemzeti Színház?

Arra, hogy János vitézt vagy János vitézeket adjon? Talán még sem!

A *János vitéz* értéke a zenében van. A szövege egy pompás ötleten épült föl, egyébként irodalmi szempontból afféle ügyes polgári librettó, aminőt ezelőtt is írtak már és ezután is fognak írni.

Midőn hírt vettem, hogy a Nemzeti elő akarja adni a daljátékot, csodaváró optimista lételemre olyasmit gyanítottam, hogy a színház rendezői talán merészen ki akarják bányászni azt a stilizált népszínművet, mely az operettmókák mögött lapang. Erről azonban nem esett szó. A Nemzeti a *János vitéz*t igenis operettnek játszotta és a második felvonás burleszk ripacs-jeleneteit éppúgy megnyomta, mint annak idején a Király Színház.

Az operett a zenéjével igazolja a maga alibéjét és a hangsúly ezuttal is a zenén maradt. Azonban a zene és az ének, melyet a Nemzeti produkált, két szereplő énekétől eltekintve, alig volt egyéb műkedvelő próbálkozásnál.

Soha még olyan szánalmas helyzetben nem láttuk „az ország első műintézetét” és soha még oly csattanósan nem igazolta, hogy ő drámai színház, mint ezuttal.

Mi következik ebből? Hogy a *János vitéz* nem kellett volna előadni? Dehogy is nem! Elő kell adni, de olyan színházban, amelynek mestersége daljátékok előadása. Például a királyi Operában. Az Opera játszott már ennél könnyebb fajsúlyú műveket is. *János vitéz* jó szereposztással, ötletes kiállításban talán nép-

szerű szenzációja lehetne az operai szezonnak és méltó megbecsülése Kacsóh Pongrác tehetségének.

Mire való a Nemzeti Színház?

Úgy látszik, időközönként köd borul azoknak a szemére, akiknek hivatalos kötelesség, hogy a színházat ellenőrizzék; ilyen zavaros időkben maga a Nemzeti sem tudja, merre vezet az útja. Pedig ez az út nem lehet más, mint folytatása annak, amelyen a nemzet napszámósa száz esztendő előtt olyan nagyszerű lendülettel megindultak.

Abból a korból, a magyar nép és a nyugateurópai kultúra találkozásának korából nemes hagyományokat és külön játéktípust mentett át a színház. A Nemzeti Színház a Nyugat és a Kelet egyik leg-szerencsésebb egyesüléséből származik, európai is, magyar is, mint egy szép Graszalkovich-palota és azért minden pártolásra, minden kíméletre, gyöngédségre és védelemre érdemes.

A Nemzeti hagyományai közé tartozik, hogy legmagasabbrendű drámát igyekszik népszerűsíteni. Olykor ezt a misszióját bravúrosan tudta teljesíteni (emlékezünk Hevesi fényes Shakespeare-ciklusaira!), olykor koncessziókat tett, de minden ilyen koncesszió nyílt bevallása volt

annak, hogy a színház — talán csak ideig-óráig — nem tudja teljesíteni a hivatását.

A Nemzeti Színházban uralkodó rendszert mindig a szerint kell értékelnünk, mennyire tud hű maradni az intézet nobiles hagyományaihoz. Ha a színház megtagadja a saját multját, hogy meghódítsa vagy visszanyerje a közönség kegyét, akkor tulajdonképpen a maga fölösleges voltát demonstrálja, mint a póp, aki atheistának vallja magát.

Egy ügyesen vezetett, de az úttörő öregek hagyományait sutba vágó és pénztári sikerekre vadászó színház nem viselheti a nemzeti nevet, de nem is járja, hogy az állam — kulturpolitikai jelszavak hangztatása mellett — közpénzen tisztességtelen versenyt csináljon a magánvállalkozásnak.

Bár nálunk, a szélkakasok hazájában, egy-egy átutazó Reinhardt kedvéért hajlandók volnánk mindent felforgatni és elszöppörni, ami a színpadunkon régi volt, a Nemzeti csodálatosképpen a mai napig megtartotta a maga külön játéktípusát. Ez a stílus a kevés élő magyar dolog közé tartozik, amely még a szabadságharc előtti időkben született és legalább is olyan tiszteltreméltó, mint a *Theatre Francaise* nagy tragédiáinak stílusa, amelyhez a világ legforradalmibb népe évszázadok óta csökönyösen ragaszkodik.

Ezt a stílust csak úgy lehet fenntartani és továbbfejleszteni, ha a Nemzeti Színház elvből csak fiatal, még ki nem forrott egyéniségű művészeket szerződtet. A színháznak magának kell nevelni az utódokat. Emlékszem egy képviselőházi felszólá-

lásra az utolsó költségvetési vita alkalmából, mikor egyik honatya, akiben aránytalanul több a jószándék, mint a hozzáértés, felolvasta azoknak a színészeknek névsorát, akiket a Nemzeti Színháznak szerződnie kellene. A lajstromon nagy számmal szerepeltek a magán-színházak sztárjai.

Nos, ha teljesülne a képviselő úr kívánsága, akkor a Nemzeti Színház két hét múlva minden lenne, csak nem Nemzeti Színház és a közönség csodát látna, hogyan lehet egy tucat egyenkint kitudó, de különböző művészi miliőben nevelkedett művésszel esapnivalóan rossz előadásokat rendezni. (Vannak ugyan kivételek is, mint Csontos Gyula, aki nem volt a Nemzeti tagja, de úglátszik, külvárosi vendégszereplésin is mindig magával vitt egy darabot a Nemzeti Színházból.)

Azt mondtam: a Nemzeti Színház minden szeretetre és pártfogásra érdemes, és most hozzáteszem: de csak addig, amíg meg hagyják Nemzeti Színháznak. Ha „a nemzeti kultúra öröke” azt követelik — és úgy hírlírik, most azt követelik — hogy ne a drámai műzsa, hanem a pénztáros irányítsa a színházat, akkor helyezkedjenek becsületes üzleti alapra és más becsületes színházi üzletekkel szemben ne hánytorgassák az intézetük nemzeti hivatását.

A közönség tapsaival pedig egyáltalában ne argumentáljanak, mert a publikum élvezőképessége a csokoládé-görltől Duse Eleonoráig terjed és a kulturpolitikának éppen az volna a feladata, hogy a Dusék géniuszának hódítson szíveket.

Halálos szerencsétlenséget okozott a tegnapi vihar

Kedden kulminál a Duna áradása Budapesten — Az árvíz veszedelme fenyegeti Óbudát és a Filatorigát környékét — A tegnapi orkán súlyos zavarokat okozott a telefon és villanyvezetékekben

Franciaországban óriási árvizek, gátszakadások és orkánok dúlnak

(Saját tudósítónktól.) Az elmúlt huszonegy óra alatt a Duna 130 centimétert áradt. A rendes tavaszi áradás az idén szokatlanul korán és szokatlan hirtelenséggel lépett föl úgy, hogy a hatóságok sürgős intézkedéseket tettek az esetleges árvíz elhárítására.

A folyamország révkapitánysága és a hajózárságok óránként kapják a jelentéseket a víz emelkedéséről, a földművelésügyi minisztérium vízrajzi osztálya és a főváros árvízvédelmi kirendeltségei

minden előzetes intézkedést megtettek arra az esetre, ha a Duna színvonala elérné a kritikus 550 centiméteres pontot és kilépne medréből.

A MFTR, a Dunagőzhajózási, a Bajor Lloyd és a Délnémet hajózárság igazgató-ságai felhívták az érdekelteket, hogy a parti áruházakban tárolt árújukat haladéktalanul fuvarozzák el és helyezték biztonságba. A veszélyeztetett alsó rakparton mozgalmas élet uralkodott ma délelőtt. Targoncákon, teher-

autókon, nehéz lovaskocsikon szállították el az árúkat a raktárakból. Délfelé már hordók, ládák, zsákok, gazdasági gépek és egyéb áruk tornyosodtak a felsőrakpartokon. Aggódba szemléli a víz emelkedését az alsórakparti órházak lakossága.

Harmine család válik hajléktalanná, ha az áradó víz ellepi a rakpartot.

A budai oldalon dolgoznak a kotrógépek s a vödörláncból folytonos sugárral ömlik a